

**A vízügyi szaklapok és könyvek digitalizálása,
valamint mérnökök életút-interjúi és azok hozzáférési lehetőségei
a Nemzeti Közszerológati Egyetem Tudástárában**

**Digitization of water-related magazines and books,
as well as life-course interviews of engineers and their access options
in the National University of Public Service's Knowledge Platform**

FEJÉR László Jenő, okl. mérnök,

a MMK Történeti Bizottságának elnöke,
fejerla@gmail.com

Abstract

The journal of the Hungarian water service, published since 1879, the Civil Engineering Reports, followed by the Journal of Hydraulic Engineering, and the Hungarian Hydrological Society's Journal of Hydrology, published since 1921 and published to this day, are the publications of the domestic water technical literature that carry serious intellectual values. The education development grant of the National University of Public Service made it possible for the University's Faculty of Water Sciences to digitize not only these journals, but also more than 300 water engineering and water management books from the past century and a half, and make them available on the University's website. All of this is complemented by life-course interviews with eminent professionals, which record the events of the last 50 years in subjective recollections.

Keywords: Journal of Hydraulic Engineering, Hungarian Journal of Hydrology, digitization of water technical books, water engineering memoirs, history of Hungarian science and technology

Kivonat

A magyar vízügyi szolgáltató 1879 óta megjelenő folyóirata, a Kulturmérnöki Jelentések, majd ennek folytatása a Vízügyi Közlemények, továbbá a Magyar Hidrológiai Társaság 1921-től megjelenő Hidrológiai Közlöny című, máig kiadott szakmai folyóiratai a magyar vízügyi műszaki sajtó komoly szellemi értékeket hordozó kiadványai. A Nemzeti Közszerológati Egyetem oktatásfejlesztési pályázata lehetővé tette, hogy az Egyetem Víztudományi Kara nemcsak ezeket a folyóiratokat, hanem az elmúlt másfél évszázad több mint 300 vízépítési, vízgazdálkodási szakkönyvét digitalizálhassa, s azt az Egyetem honlapján hozzáférhetővé tegye. Mindezt kiegészítik a jeles szakemberekkel készített életút-interjúk, amelyek az utóbbi 50 év történéseit szubjektív visszaemlékezésekben rögzítik.

Kulcsszavak: Vízügyi Közlemények, Hidrológiai Közlöny, vízügyi szakkönyvek digitalizálása, vízmérnöki visszaemlékezések, magyar tudomány- és technikatörténet

Amikor 1879-ben megjelent a Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi Ministerium kiadásában a Kvassay Jenő által szerkesztett „Jelentés a kulturmérnökök által foganatosított és tervezett talajjavításokról” című, 18 oldalas vékony füzet, senki nem gondolhatta, hogy ez a kiadvány utóbb (1890-től) Vízügyi Közleményekké terebélyesedve közel másfél évszázad múltán is a magyar vízügyi szolgáltató 3 havonta megjelenő tudományos fóruma lesz. Persze a folyóirat fejlődése nem volt egyenletes, az I. világháborút követően 1919-1922, majd 1924-1927 közötti megjelenése szünetelt, és 2005-2020 években – két különszámtól eltekintve – sem jutott pénz a kiadására. Ennek több oka is volt, csak néhány ezek közül: egyrészt a vízügyi szolgáltató közigazgatási és ebből fakadóan költségvetési helyzetének bizonytalanságai, másrészt az a felszínes vélekedés, miszerint az interneten nagyon sok információ megtalálható, s aki keres, az talál is... Tovább rontott a helyzeten a vízügyi tudományos kutatás bázisának, a VITUKI-nak jogutód nélküli megszüntetése 2010-ben.

Kvassay Jenő a saját korában felismerte, hogy a hazai vízmérnökség szakmai továbbképzése – a kor igényeinek megfelelően – egy szakmai-tudományos folyóirattal is elősegíthető, hiszen akkoriban tanfolyami

képzésekre nem lehetett a szakembereket összegyűjteni a Magyar Királyság legtávolabbi területeiről, s nem léteztek a ma már mindenhol elterjedt infokommunikációs eszközök sem.

Napjainkban a Vízügyi Közlemények szerkesztése az Országos Vízügyi Főigazgatóság Vízügyi Tudományos Tanácsának kezébe van letéve, a folyóiratban megjelenő cikkek – ha áttételesen is – a hazai vízügyi szolgálat vezetésének álláspontját képviselik. Mindez nem zárja ki vitacikkek megjelenését, hiszen a tudomány továbbfejlődésének alapvető feltétele a vita, a tudományos vélemények ütköztetése.

A Magyar Hidrológiai Társaság (MHT), amelynek elődszervezete a Magyarhoni Földtani Társulat (MFT) 1917-ben alakult Hidrológiai Szakosztálya volt, a közvetlen vízügyi szolgálat munkatársain túlnyúló szélesebb tagságot mondhat magáénak, hiszen minden vízzel foglalkozó szakember – mérnökök, orvosok, geológusok, geográfusok, kémikusok, biológusok, stb. – helyet kaphat soraiban. Ennek a széleskörű szakmai társaságnak a tudományos folyóirata a Hidrológiai Közöny. Szerkesztői 1921-től fogva a Társaság kiemelkedő képességű tudósai voltak. Az itt megjelent cikkek kezdetben szinte kizárólag hidrogeológiai tárgyúak voltak, később a folyóirat sokszínűbbé vált, aminek az is az oka volt, hogy az egykori Szakosztály – túlnöve a befogadó MFT szervezetét, 1949-ben önálló egyesületté (MHT) vált. A sajátos „létszámnövekedés”, abból is fakadt, hogy a szocialista-kommunista korszakban megszüntették a Magyar Mérnök- és Építész Egyletet (és annak Vízépítési Szakosztályát), a Magyar Mérnöki Kamarát, és más társadalmi-szakmai társaságokat és így a korábban ezekben a szervezetekben tevékenykedő szakemberek az [Magyar Hidrológiai Társaságban](#) látták hivatásukkal kapcsolatos szakmai fejlődésük biztosítékát.

A Magyar Hidrológiai Társaság az idők során – 1961-től – megjelentette a Hidrológiai Tájékoztató című, évente megjelenő kiadványát, amely azon túl, hogy a Társaságban lezajló eseményekről tájékoztatta olvasóit, kisebb történeti cikkeknek és megemlékezéseknek is helyt adott. Az utóbbi nem egészen egy évtized alatt a folyóirat kiadása – elsősorban anyagi okok miatt szünetelt, de nem szűnt meg.

Ha az MHT digitalizált kiadványait sorra vesszük, nem hagyhatjuk említés nélkül a Társaság évente-kétévente megrendezett országos vándorgyűlésein elhangzott anyagait sem, hiszen ezen szekciókba gyűjtött előadásai adnak számot egy-egy szakterület időszerű kérdéseiről és megoldási javaslatokról. Történeti szempontból ezek épp oly izgalmasak, mint a korábban említett folyóiratok cikkei.

Egy másik nagy területet érint a digitalizált szakirodalom tekintetében a két (1965, ill. 1984) – korábban csak szolgálati használatra engedélyezett – Országos Vízgazdálkodási Keretterv anyagának hozzáférhetővé tétele. Különösen az 1965-ös, 27 kötetbe rendezett leírások és adattárak jelentenek a korszak vízviszonyaira nézve jelentős információkat, amelyeket sem korábban és a későbbiekben sem gyűjtöttek össze egységes szempontok szerint!

Az 1984-es Országos Vízgazdálkodási Keretterv már más szempontok alapján készült, a fontos és szükséges adatokat, grafikonokat, térképeket és leírásokat 4 kötetbe rendezve találja meg az érdeklődő az internet segítségével.

A honlap külön oldalán szerepelnek a vízügyi szakkönyvek, [ahol 310 kötet, kézikönyv mintegy 100 ezer oldalszámnyi információs anyaga kereshető](#) (és található meg) másolható hasonmás formában. A vízügytörténeti témák kutatóinak ebben a csoportosításban rendelkezésére áll a VIZDOK (utóbb a Vízügyi Múzeum, Levéltár és Könyvtár) által kiadott „Vízügytörténeti Füzetek” 19 kötete, a „Források a vízügy múltjából” sorozat 10 kötete, valamint olyan klasszikus szerzők művei, mint pl. Károlyi Zsigmond, Lászlóffy Woldemár, Fodor Ferenc, Nemes Gerzson, Dóka Klára, Bendefy László, Botár Imre, Ihrig Dénes, Károlyi Zoltán, Csath Béla, Deák Antal András és társaik. A legrégebbi digitalizált kötet [Képegy József: A Magyar Alföld hydrographiája, vízműszaki nézetek és javallatok a földöntözés érdekében](#) (Pest, 1867).

A NKE Vízügyi Tudástár címlapján található még az [Online Vízügyi Szótár](#) is, amelynek tudománytörténeti szempontból nincs akkora jelentősége, mint a korábban felsorolt folyóiratoknak és könyveknek, ugyanakkor rendkívül hasznos értelmező szótár, amelyek a vízgazdálkodás területén előforduló szakszavak igen rövid és tömör meghatározását adják, mindezt úgy, hogy a szavak angol megfelelőit megadják.

Az már a Nemzeti Közszerkeleti Egyetem (NKE) Víz tudományi Karának kezdeményezése volt, hogy az Egyetem a TÁMOP kiírásán elnyert pályázati összegéből az Oral History gyűjtés is megtörténjen. Ez tulajdonképpen folytatása volt a bajai Eötvös József Főiskolán elindult [mérnöki életút-interjúk sorozatának](#), hiszen az egyetemek, főiskolák integrációs folyamatában a bajai főiskola vízgazdálkodási intézete 2017-ben Víz tudományi Karként épült be a NKE szervezetébe. Az [interjúk folyamatosan bővülő állománya](#) számos – azóta elhunyt – szakemberrel készült videófelvételt is tartalmaz, összekötve ezáltal a közelmúltat a jelenrel.

A felsorolt és hivatkozási linkkel megadott gyűjtemények digitalizált anyagai, ill. annak részletei nemcsak olvashatóak, hanem az alkalmazott technikának köszönhetően pdf állományban szabadon letölthetők, és – részben, vagy egészben – egyszerűen kimásolhatók. Természetesen a NKE Vízügyi Digitális Tudástárának egyes csoportjai, így pl. az eLearning tananyagok, vagy a Vízügyi Digitális Fotótár (VDFO)

csak az egyetemi hallgatók és oktatók számára hozzáférhetőek, az azokhoz való hozzájutást jelszó védi. Így a szerzők, ill. tulajdonosok jogai nem sérülnek.

A fentiekben nem említett, de a Tudástárban fellelhető [archív filmek](#) kópiái ugyancsak szabadon megtekinthetők. A legrégebbi az 1954. évi árvíz idején készült. A több száz film eredeti példányait a MHT Hydrologia Hungarica Alapítványa őrzi.

Bízunk benne, hogy a digitalizálási program nem fog megrekedni a jelenlegi szinten és a kutatható állományok az időközben megjelent folyóirat lapszámokkal, valamint régi és új könyvek honlapon való közzétételével gyarapodni fognak!

SZAKIRODALOM

Dr. Szlávik Lajos: Újraindult a Vízügyi Közlemények kiadása. A Magyar Hidrológiai Társaság XXXVIII. Online Országos Vándorgyűlése, Budapest, 2021. szeptember 14–15.

Dr. Szlávik Lajos: Az 50 éves Hidrológiai Tájékoztató köszöntése. Hidrológiai Tájékoztató, 2011

Vágás István: A Hidrológiai Közlöny kilencvenedik évfolyama elé. Hidrológiai Közlöny, 2010. 1.sz.